

BEGROTING STOWA 2026

Vastgesteld door het bestuur op 11 december 2025

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
2	Begrotingsregels en uitgangspunten.....	6
3	Overzicht STOWA begroting 2026.....	7
4	Toelichting Uitgaven 2026	8
	4.1 Onderzoek en ontwikkeling voor 4 werkvelden	8
	4.2 Informatie & dienstverlening	8
	4.3 Bureau en algemene kosten	9
5	Nadere toelichting onderzoek 2026	11
	5.1 Inleiding.....	11
	5.2 Werkveld Afvalwatersystemen.....	12
	5.3 Werkveld Waterketen/stedelijk water	14
	5.4 Werkveld Watersysteem.....	18
	5.5 Werkveld Waterkeren	22
	5.6 Flexibel budget.....	25
6	Toelichting inkomsten 2026.....	26
	6.1 Structurele bijdrage waterschappen	26
	6.2 Structurele bijdrage provincies	27
	6.3 Overige ontvangsten	27
	6.4 Incidentele aanvullende bijdragen	27
7	Overige toelichtingen.....	28
	7.1 Reserves en reserveringen voor (aangeane) verplichtingen	28

1 Inleiding

Voor u ligt de begroting van STOWA voor het jaar 2026 en deze is bedoeld om invulling te geven aan de [Strategienota 'Energie in Synergie'](#) voor de periode 2024-2025. Daarnaast sluiten we onze ogen niet voor de nieuwe strategienota die waarschijnlijk in maart 2026 wordt vastgesteld. In het STOWA-bestuur van 11 september 2025 het koersdocument en de bijbehorende speerpunten (B2025-100-03a) voor nieuwe strategie goedgekeurd. Daarin werd steun geuit (zie verslag) voor om te vernieuwen op de fronten van A) kennisdoorwerking, B) frisse blikken, C) nog beter aansluiten bij waar waterbeheerders wakker van liggen en D) aan de slag met impactvol thema. We geven daar al deels invulling aan of zorgen dat in de programma's enige mate van flexibiliteit zit om er invulling aan te gaan geven.

De begroting is daarmee niet alleen een cijfermatig verhaal, maar ook een beschrijving van de zaken die komend jaar spelen binnen de STOWA.

STOWA is het kennisplatform van regionale waterbeheerders in Nederland. Vanuit ons kantoor in Amersfoort werken we aan het ontwikkelen, verzamelen, verspreiden en implementeren van vnl. toegepaste kennis. Die kennis hebben waterbeheerders nodig om de opgaven waar zij voor staan, nu en in de toekomst, goed uit te kunnen voeren. Samen onderzoek doen is effectiever en efficiënter dan als een waterbeheerder het onderzoek alleen doet.

STOWA inventariseert welke kennisvragen regionale waterbeheerders hebben en zet die vragen uit bij de juiste kennisleveranciers: universiteiten, kennisinstituten, kennisbedrijven of adviesbureaus. STOWA is onafhankelijk, onpartijdig en transparant. De afnemers van onze kennis moeten erop kunnen vertrouwen dat de inhoud van onze rapporten objectief en representatief is.

STOWA is een stichting die de richtlijnen volgt voor organisaties zonder winstoogmerk (RJ-640).

Leeswijzer

In de begroting wordt achtereenvolgens een algemene toelichting gegeven, worden de uitgangspunten verwoord en wordt inzicht gegeven in het exploitatieoverzicht. De begroting wordt afgesloten met een nadere toelichting en een overzicht van het op hoofdlijnen voor 2026 nieuw geplande onderzoek.

STOWA is georganiseerd in 4 werkvelden die zorgen voor herkenbaarheid bij de deelnemers. Dit zijn de werkvelden Afvalwatersystemen, Waterketen/stedelijk water, Waterkeren en Watersysteem (kwaliteit en kwantiteit).

In de begroting zijn, gebaseerd op de eerdere strategienota en vooruitkijkend op de nieuwe strategienota, een vier-tal doorsnijdende thema's opgenomen. Dit zijn:

1. Binnen de natuurlijke grenzen van de planeet blijven (o.a. circulair, nature based solutions, biodiversiteit, klimaatneutraal (incl. energie)).
2. Klimaatadaptatie
3. Waterkwaliteit
4. Weerbaarheid¹

In deze begroting leest u per werkveld welke kennis per doorsnijdend thema wordt ontwikkeld.

¹ Weerbaarheid: Hoe geven we vorm aan weerbaarheid en herstelvermogen van *natuurlijke dreigingen* (zeespiegelstijging, klimaatverandering (droogte en overlast), crisismanagement, pandemie, etc.) en *niet-natuurlijke verstoringen* (schaarste energie, schaarste hulpstoffen (afhankelijkheid), cyber, terrorisme, extreme lozingen). Het gaat hierbij niet over zaken die binnen het doorsnijdende thema *klimaatadaptatie* vallen.

In gesprekken voor de nieuwe strategienota '26-'32 horen we dat er vele andere thema's ook van belang zijn. In het door het bestuur goedgekeurde koersdocument Strategienota '26-'32 zijn de onderwerpen *Uitvoeringscapaciteit*², *kennisdoorwerking* en *vernieuwing* aan de orde geweest.

We geven daarom de komende jaren extra aandacht aan het thema *Uitvoeringscapaciteit*. En anticiperend op de nieuwe strategienota geven we in deze begroting ook alvast extra aandacht aan:

- Kennisdoorwerking:
 - o Voor enkele (oudere) onderzoeken doen we een evaluatie/reflectie. Na een jaar gaan we nog eens terug om te vragen wat er met de kennis is gebeurd. Maken we de Plan-do-check-act-cyclus rond.
 - o Verandering gaat via inhoud, maar wordt gedragen door mensen. We hebben in 2026 al extra aandacht voor gedragsfactoren. Kunnen we bij een aantal onderzoeken aan de voorkant nadenken hoe we de kennisdoorwerking nog kunnen verbeteren door oog te hebben voor deze gedragsfactoren/sociale belemmeringen?
- Zorg voor vernieuwing:
 - o Voorkom dat je in ingesleten sporen belandt en voeg *frisse blikken* toe aan de programmacommissies en begeleidingscommissies. Bijvoorbeeld: jonge medewerkers, vrouw/man-verhouding op orde, en zeker in een aantal onderzoeken werken met andere sectoren (niet watersector).
 - o Organiseer dat programmacommissies verder vooruitkijken. Verleg de horizon. Niet alleen problemen van vandaag en morgen adresseren, maar ook toekomstige.
 - o Meer internationaal leren en delen. Laat internationale professionals reageren op onze onderzoeksvoorstellen en resultaten (peer reviews).

Voor en met waterbeheerders

Per werkveld is er een [programmacommissie](#) met ca. 11-15 waterbeheerders (waterschappen, RWS, provincie), Unie en hWh waarin onderzoeksvoorstellen worden beoordeeld of ze bijdragen aan de Strategienota en of deelnemers behoefte hebben aan de voorgestelde kennis.

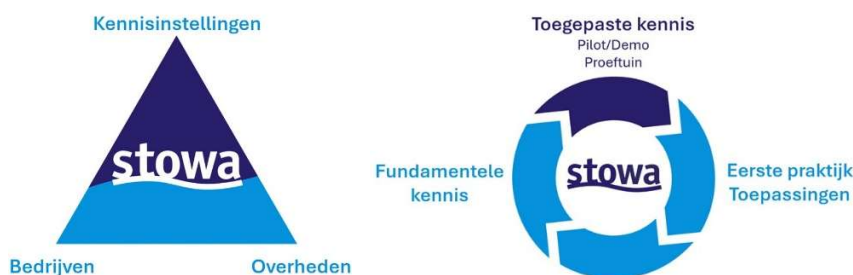
Bij het ontwikkelen van de kennis wordt een *begeleidingscommissie* gevormd, bestaande uit een groep eindgebruikers. Om te zorgen dat de kennis gedurende het proces blijft aansluiten bij de behoefte van de waterbeheerders.

STOWA staat open voor projectideeën en suggesties voor het beantwoorden van kennisvragen die waterbeheerders kunnen helpen bij het uitvoeren van hun werk. Elke waterbeheerder, marktpartij of kennisinstelling kan het initiatief nemen om een onderzoeksvoorstel in te brengen. Op de STOWA-site staat een [inschrijfformulier](#) waarin elke willekeurige partij zijn suggestie kenbaar kan maken.

Positie STOWA

STOWA is kennisplatform en staat voor het laten uitvoeren van voornamelijk *toegepast* onderzoek dat bruikbaar moet zijn voor de waterbeheerders. STOWA neemt een bijzondere positie in de "gouden"-driehoek in. In de gehele kenniswaardeketen met bedrijven, universiteiten, kennisinstellingen, nationaal en internationaal zorgt STOWA voor de verbinding tussen kennisvragers en kennisaanbieders om tot nieuwe inzichten te komen.

² Uitvoeringscapaciteit: Wat we daarmee bedoelen is Hoe zorgen we dat waterbeheerders sneller tot uitvoering komen. Er is kennis nodig op modulair bouwen, uniformering, standaardisering. Hoe innoveren we bedrijfsprocessen? Hiermee zouden we de schaarste aan mensen kunnen opvangen, aangezien de productie opgevoerd moet worden.



Figuur 1: Positie STOWA

Programmacommissies en Begeleidingscommissies

STOWA is gestructureerd in 4 werkvelden waarbinnen een programmacommissie actief is, de ruggengraat van de STOWA. De programmacommissies spelen een belangrijke rol in de vraaggestuurde programmering van STOWA.

De doorsnijdende thema's waarop STOWA zich richt, zijn opgenomen in de strategienota. De ambitie van de strategienota wordt vertaald in de begroting en een concrete kennis- en onderzoeksprogrammering voor de programmacommissies. De programmacommissies signaleren ontwikkelingen die voor STOWA van belang kunnen zijn. Ze worden gevraagd een advies uit te brengen of STOWA financieel moet bijdragen aan een onderzoeksvoorstel dat voorligt.

In de [programmacommissies](#) zitten 10-15 mensen uit waterschappers, Unie, hWH, Rioned, RWS en provincies.

Per onderzoek wordt ook een Begeleidingscommissie opgezet om te zorgen dat de kennis tijdens het ontwikkelproces blijft aansluiten bij de gebruikerswens.

Kennisdeling

Het onderzoek bij STOWA is gericht op het verwerven van nieuwe inzichten en technieken om de waterbeheertaken uit te kunnen blijven voeren. De overdracht van die kennis naar de waterbeheerders neemt bij STOWA een steeds grotere plaats in. Het verbinden van professionals in actieve netwerken voor diverse thematische onderwerpen is daarin een belangrijk element. Deze netwerken bestaan uit kennisdragers van waterschappen, provincies en ook kennisinstituten en bedrijfsleven die met elkaar leren en van elkaar leren.

Om te zorgen dat onze producten doorwerking hebben, organiseert STOWA webinars (ca. 20x), fysieke bijeenkomsten (ca. 60x) en leergemeenschappen (COP's), publiceren de STOWA ter info (4x), nieuwsbrieven (10x), geven we presentaties, publiceren we rapporten (Hydrotheek, STOWA-site) ca. 60 stuks en artikelen in vakbladen, we maken tools/modellen (Waterwijzer landbouw en natuur, NHI, etc.), Deltafacts. We houden de website en themawebsites actueel met 250.000 bezoekers en we zijn actief op LinkedIn en [Youtube](#).

Inmiddels kunt u alle ca. 1600 publicaties met een door STOWA gemaakte ai-chat-bot "[stel STOWA een vraag](#)" doorzoeken.

Resultaten 2024

Graag attenderen we u op ons [publicatieoverzicht](#), zoals het [Jaarbericht 2024](#), en de [rapportpublicaties](#). Open en transparant kunt u hier ook de [Jaarrekening 2024](#) vinden. Uiteraard stellen we dit ook op voor resultaten 2025 in het komende voorjaar.

2 Begrotingsregels en uitgangspunten

Bij opstelling van de begroting 2026 zijn de volgende begrotingsregels en uitgangspunten gehanteerd, die als reëel zijn beoordeeld door de accountant.

De deelnemersbijdrage is de vorige begroting plus 3,0% inflatiecorrectie (prijsindexering 2025) en plus 1% ambitie.

- *Jaargrens*

STOWA hanteert geen jaargrenzen, omdat de activiteiten op het terrein van onderzoek, innovatie en kennisontwikkeling meerdere jaren beslaan. De genoemde financiële middelen in de begroting geven daarom voor het begrotingsjaar het krediet weer dat het bestuur voor die post of dat onderzoeksthema ter beschikking stelt.

- *Prijsindexering*

Om minimaal dezelfde hoeveelheid onderzoek te kunnen blijven doen, wordt de bijdrage van de waterschappen en provincies gecorrigeerd voor het inflatiepercentage. Dit percentage is het percentage dat op het moment van het opstellen van de begroting door het CBS wordt gepresenteerd (prijsindex voor de consumentenprijzen).

- *Ambitie*

Elk jaar is de vraag vanuit de 4 programmacommissies naar projecten groter dan de beschikbare middelen. Om de gezamenlijke ambitie waar te kunnen maken, beslist het bestuur van STOWA bij het vaststellen van de begroting of een stijging van de jaarlijkse bijdragen van de waterschappen en provincies ter grootte van 1% wordt toegepast.

- *Solide basis*

Aangegane verplichtingen moeten in principe kunnen worden gedekt door structurele financiële middelen uit het lopende boekjaar en incidentele aanvullende bijdragen door deelnemers, Rijkswaterstaat, IPO en andere partners. Uitzondering hierop zijn de huisvesting en de bijdrage aan de langjarige (NWO-)Toegepaste en Technische Wetenschappen onderzoeken (financiering PhD-studenten) en de langjarige samenwerkingstrajecten met Rijkswaterstaat en IPO.

Als vertrekpunt blijven de binnen een thema niet-verplichte middelen in het begrotingsjaar beschikbaar voor dat thema in het daaropvolgende begrotingsjaar.

- *Personeelskosten*

STOWA volgt de arbeidsvoorwaarden in de CAO die de werkgeversvereniging in de sector waterschappen, de Vereniging Werken voor Waterschappen, met de vakbonden heeft afgesloten.

- *Reserve onvoorziene personeelslasten*

Voor onvoorziene omstandigheden zoals vervanging voor langdurige ziekte is een percentage van 40 procent van de brutoloonkosten gereserveerd.

- *Huisvesting*

STOWA huurt kantoorruimte in Amersfoort. Op basis van het huurcontract wordt de huur met ingang van 1 januari 2012 jaarlijks verhoogd volgens het maandprijsindexcijfer van consumentenprijsindexcijfer (CBS). We hebben een contract tot 2035.

3 Overzicht STOWA-begroting 2026

	Realisatie	Begroting	Verwachte Realisatie	Begroting
	2024 (K€)	2025 (K€)	2025 (K€)	2026 (K€)
Onderzoek en ontwikkeling (uit eigen budget)	7.882	8.286	8.286	8.883
Onderzoek en ontwikkeling (saldo doorloop)	-923	0	-1.634	1.000
Onderzoek en ontwikkeling (via aanvullende bijdragen)	15.245	11.733	10.130	8.825
Informatie en dienstverlening	550	550	550	650
Informatie en dienstverlening (saldo doorloop)	-66	0	-134	0
Bureau- en algemene kosten	1.936	2.160	1.730	1.925
<i>Personeelskosten</i>	<i>1.434</i>	<i>1.685</i>	<i>1.270</i>	<i>1.420</i>
<i>Huisvestingskosten</i>	<i>121</i>	<i>150</i>	<i>120</i>	<i>150</i>
<i>Overige</i>	<i>381</i>	<i>325</i>	<i>340</i>	<i>355</i>
Overige uitgaven	0	0	0	0
Reserve	1.671	30	2.278	0
<i>Bestemmingsreserve - Overige</i>	<i>682</i>	<i>0</i>	<i>500</i>	<i>0</i>
<i>Bestemmingsreserve - Personeel</i>	<i>0</i>	<i>30</i>	<i>10</i>	<i>0</i>
<i>Verplichtingen/projectreserve</i>	<i>989</i>	<i>0</i>	<i>1.768</i>	<i>0</i>
<i>Totaal uitgaven</i>	<i>26.295</i>	<i>22.759</i>	<i>21.206</i>	<i>21.283</i>
Structurele bijdragen regionale waterbeheerders	10.161	10.566	10.566	10.988
Structurele bijdrage IPO, namens provincies	250	260	260	270
Overige ontvangsten	628	200	250	200
Incidentele aanvullende bijdragen in projecten	15.245	11.733	10.130	8.825
Reserve	11	0	0	1.000
<i>Bestemmingsreserve - Overige</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Bestemmingsreserve - Personeel</i>	<i>11</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Verplichtingen/projectreserve</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>1.000</i>
<i>Totaal baten</i>	<i>26.295</i>	<i>22.759</i>	<i>21.206</i>	<i>21.283</i>
Ambitie	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Prijsindexatie	5,00%	3,00%	3,00%	3,00%
	6,00%	4,00%	4,00%	4,00%

4 Toelichting Uitgaven 2026

4.1 Onderzoek en ontwikkeling voor 4 werkvelden

In de strategienota zijn 4 werkvelden geschetst die leidend zijn voor het onderzoekswerk van STOWA. Deze ‘drijvende krachten’ achter het werk van STOWA zijn als thema’s in deze begroting weergegeven.

Tabel 1: Totale begroting 2026

	Resultaat 2024	Begroting 2025	Verwachte realisatie 2025	Begroting 2026
Onderzoek en Ontwikkeling, totaal	K€ 22.204	K€ 20.019	K€ 16.782	K€ 18.708
<i>Waarvan uit eigen STOWA-middelen</i>	6.959	8.286	6.652	9.883
<i>Waarvan uit aanvullende bijdragen</i>	15.245	11.733	10.130	8.825

In de STOWA-begroting worden alleen de nieuwe STOWA onderzoeksmiddelen bestemd. Incidentele aanvullende bijdragen van deelnemers en andere partners worden voor zover formeel vastgelegd in de begroting opgenomen. In de kolom onder ‘Begroting 2026’ staan de bijdrage uit eigen STOWA-middelen verkregen door de structurele bijdragen van de waterschappen en het IPO. Voor de verschillende projecten/ deelprogramma’s worden door deelnemers en anderen aanvullende bijdragen verstrekt. De middelen vanuit Rijkswaterstaat worden beschouwd als aanvullende bijdragen, omdat deze gekoppeld zijn aan concrete projecten/ deelprogramma’s.

In de nadere toelichting Onderzoek en Ontwikkeling (hfdst. 5) wordt meer inzicht gegeven in de onderwerpen die nu worden voorzien. In het geval dat STOWA bijdraagt in projecten waarvan de aansturing niet door STOWA gebeurt, maar STOWA mede financiert, is alleen de eigen bijdrage van STOWA in de begroting opgenomen.

4.2 Informatie & dienstverlening

Onder deze post vallen alle kosten die in algemene zin vallen onder netwerkactiviteiten en de informatievoorziening, zoals het opzetten van de corporate communicatie-strategie, de STOWA-ter Info, de digitale nieuwsbrief, de websites en de waterbibliotheek (Hydrotheek). Ook de samenwerkingen met de partners binnen de Global Water Research Coalition (GWRC), het Koninklijk Nederlands Waternetwerk (KNW), Water Governance Magazine, Waterforum, websites en het Schilthuisfonds vallen onder deze post.

Vanuit deze post gaat de STOWA ook een aantal centrale zaken oppakken in het kader van de nieuwe Strategienota. Zoals:

- het laten ophalen van de kennis- en innovatieagenda’s van de waterschappen.
- Het organiseren van een gezamenlijke programma-commissie-dag met sprekers over wat er in de iets vergaande toekomst op ons afkomt.
- Verkenning uitvoeren van wat gedragsfactoren zijn waarmee STOWA rekening moet houden om

kennisdoorwerking nog beter voor elkaar te krijgen.

- Inventarisatie doen wat de STOWA kan betekenen op weerbaarheid en uitvoeringskracht
 - In de Strategienota is het belang van kennisdoorwerking nog eens bevestigd. Hier is blijvende aandacht voor nodig door de focus op handelingsperspectief en de versterking van de communicatie. Bijkomend voordeel is dat hierdoor de relatie met de achterban en de kwaliteit van de vraagsturing richting STOWA wordt versterkt.
- De specifieke projectcommunicatie wordt gefinancierd uit het budget van de onderzoeks-projecten zelf.

STOWA ondersteunt het Waterinnovatiefonds van de NWB-bank. Het NWB Waterinnovatiefonds financiert innovatieve projecten van waterschappen. De voorzitter van het Investment Comité en de secretarisrol van het bestuur en het Investment Comité wordt door STOWA ingevuld. De STOWA stopt hier dus geen geld maar uren van medewerkers in. Met deze betrokkenheid dragen we bij aan de toepassing van innovaties in de praktijk.

	Resultaat 2024	Begroting 2025	Verwachte realisatie 2025	Begroting 2026
Informatie en dienstverlening	K€ 484	K€ 550	K€ 416	K€ 650

4.3 Bureau- en algemene kosten

Onder deze post vallen de kosten voor personeel, huisvesting en de kosten voor diensten en goederen.

	Resultaat 2024	Begroting 2025	Verwachte realisatie 2025	Begroting 2026
Bureau- en algemene kosten	K€ 1.936	K€ 2.160	K€ 1.730	K€ 1.925

Personeel

Onder deze post vallen de kosten van salarissen, sociale- en pensioenpremies, overige kosten voor personeel en salariskosten die niet ten laste van projecten worden gebracht. Begin 2026 heeft STOWA 9 medewerkers in vaste dienst en 3 met een tijdelijk contract. Voor 3 personeelsleden in vaste dienst worden deze kosten voor 75% doorberekend aan de onderzoeksprojecten waar zij aan werken en 25% onder Personeel. Er is rekening gehouden met personeelsuitbreiding voor bureauondersteuning. Ook is rekening gehouden met een verhoging van de salarislaster met 5% in verband met anciënniteit en door hernieuwde CAO afspraken.

	Resultaat 2024	Begroting 2025	Verwachte realisatie 2025	Begroting 2026
Personeelskosten	K€ 1.434	K€ 1.685	K€ 1.270	K€ 1.420

Huisvesting

Onder deze post vallen de kosten van huur en service van de kantoorruimte, het onderhoud van installaties, schoonmaak, onderhoud planten, alsmede de afschrijving van de kosten van inrichting en meubilair.

	Resultaat 2024	Begroting 2025	Verwachte realisatie 2025	Begroting 2026
Huisvestingskosten	K€ 121	K€ 150	K€ 120	K€ 150

Overige bureaunkosten

Het betreft de kosten van beheer en bestuur van de stichting: salarisadministratie, boekhouding, en accountancy en advies. Ook ondersteunende zaken als postvoorziening, computers, telefonie en internet en kantoorbenodigdheden maken hiervan onderdeel uit. Tenslotte vallen onder deze post ook jaarstukken, abonnementen en de huishoudelijke dienst.

	Resultaat 2024	Begroting 2025	Verwachte realisatie 2025	Begroting 2026
Overige bureaunkosten	K€ 381	K€ 325	K€ 340	K€ 355

5 Nadere toelichting onderzoek 2026

5.1 Inleiding

De begroting is gebaseerd op de eerdere strategienota en vooruitkijkend op de nieuwe strategienota, waardoor er binnen de vier werkvelden (1) Afvalwatersystemen, 2) Waterketen/stedelijk waterbeheer, 3) Watersysteem (kwaliteit en kwantiteit) en 4) Waterkeren ook een 4-tal doorsnijdende thema's opgenomen:

1. Binnen de natuurlijke grenzen van de planeet blijven (o.a. circulair, nature based solutions, biodiversiteit, klimaatneutraal (incl. energie)).
2. Klimaatadaptatie
3. Waterkwaliteit
4. Weerbaarheid¹

Deze doorsnijdende thema's en de doelen die we daarin gaan realiseren komen terug per werkveld.

Hefboom – aanvullende bijdrage

Naast de eigen middelen ter financiering van het onderzoek probeert STOWA aanvullende middelen te genereren enerzijds om meer onderzoek te kunnen laten uitvoeren dat ten goede komt aan het regionale waterbeheer en anderzijds om door de samenwerking zoveel mogelijk synergie te bewerkstelligen. Het is het streven van STOWA om naar aanvullende financiële middelen te zoeken voor programma's en/of voor projecten omdat de gezamenlijke onderzoekbehoefte de beschikbare middelen overschrijdt. Deze aanvullende middelen zijn apart vermeld.

Voor 2026 is vanuit STOWA zelf €8.883k beschikbaar, vanuit aanvullende bijdragen komt daar nog eens naar schatting €8.825k bij.

In aanvulling op de uitvoering van onze eigen programmering wordt STOWA gevraagd programma's uit te voeren die van belang zijn voor de gezamenlijke waterbeheerders maar volledig door anderen worden gefinancierd. Belangrijk hierbij is de onafhankelijke positie van STOWA, de focus op kennis en de geringe afstand tot de praktijk. De programma's zijn:

- 1) Vanuit het HWBP het Adviesteam Dijkontwerp.
- 2) Voor het ministerie van LNV coördineert STOWA het Nationaal Onderzoeksprogramma Broeikasgassen Veenweide (NOBV).

Deze programma's liggen zo dicht tegen de verantwoordelijkheden van waterschappen en/of provincies en dus ook STOWA aan, dat dit het werk van STOWA versterkt. De voorzienbare bijdragen die hiermee zijn gemoeid, zijn eveneens in de begroting opgenomen. Hierdoor geeft de begroting inzicht in de middelen en het onderzoek dat bij STOWA in beheer is.

STOWA is gestopt met het platform "Samen Klimaat Bestendig" voor het ministerie van I&W te faciliteren omdat het niet past bij onze scope en werkzaamheden. We hebben gezorgd voor een goed alternatief. Het is bijna overgedragen aan Platform 31.

Nieuwe onderzoeken

In deze onderzoeksbegroting zijn alleen die onderzoeksprojecten opgenomen waarvoor in 2026 nieuwe verplichtingen moeten worden aangegaan. Lopende projecten zijn dus niet in deze begroting opgenomen³. De uitgaven die hiermee samenhangen zijn al gereserveerd in de voorafgaande jaren. Om flexibel op

³ Bedoeld wordt dat de toewijzing van de nieuwe budgetten niet gelijkloopt met het uitgaven-moment (investeringsbegroting). Bovenstaande budgetten worden aan de werkvelden/thema's toegekend. De daadwerkelijk uitgave (realisatie betaalmoment) loopt over de jaren heen.

ontwikkelingen en actuele vragen te kunnen inspelen is de post 'Flexibele inzet' beschikbaar.

5.2 Werkveld Afvalwatersystemen

Doel: Met de onderzoeken en projecten die uitgevoerd worden binnen het werkveld afvalwatersystemen dragen we bij aan betere rioolwaterzuiveringsinstallaties voor nu en in de toekomst.

Binnen de natuurlijke grenzen van de planeet (o.a. circulair, klimaatneutraal (incl. energie)).

Zuivering van de toekomst

De aandacht voor grondstoffenwinning, de verwijdering van microverontreinigingen en klimaatsverandering geeft een impuls aan de ontwikkeling van geheel nieuwe zuiveringsconcepten waarbij scheidingstechnieken (o.a. ionenwisseling en membranen) en de productie van grondstoffen een cruciale rol spelen. Vanaf begin 2026 wordt gewerkt aan de realisatie van een proefhal waarin diverse nieuwe zuiveringsconcepten getest gaan worden. Het consortium met 9 waterschappen werkt minimaal 5 jaar samen om dit concept verder te brengen. In het programma wordt tevens gezocht naar meekoppelkansen met andere (subsidie-)programma's.

Energie

De waterschappen nemen maatregelen om de gevolgen van klimaatverandering voor het waterbeheer zo goed mogelijk op te vangen. Daarnaast voeren de waterschappen een duurzaam energiebeleid. Ze zijn altijd op zoek naar manieren om energie te besparen, terug te winnen en op een duurzame manier te produceren. Er wordt onderzoek gedaan naar superkritisch vergassen van zuiveringsslib en de toepassing van electrolyzers ten behoeve van waterstofproductie wordt verkend op de rwzi Hessenpoort. De zuivere zuurstof die hierbij vrijkomt, wordt toegepast voor de beluchting van de zuivering. In 2025 willen de waterschappen 100% klimaatneutraal zijn en in 2050 volledig circulair zijn (visie ledenvergadering "op weg naar klimaatneutraliteit").

Broeikasgassen

Voor methaanemissies (sterk broeikasgas) zijn bronnen en mogelijke maatregelen bekend. Met betrekking tot lachgas (zeer sterk broeikasgas) is dit nog niet zo ver. Er wordt momenteel gewerkt aan het versnellingsprogramma lachgas waarin een aanpak is uitgedacht en uitgewerkt voor de jaren 2023-2028. Het programma heeft onder andere het doel om de werkelijke lachgasuitstoot per rwzi te bepalen om uiteindelijk de emissie voor Nederland vast te kunnen stellen. Ook wordt inzicht verkregen in de mogelijkheden voor reductie van lachgas. Het versnellingsprogramma wordt uitgevoerd onder leiding van de Vereniging van Zuiveringsbeheerders en de Unie van Waterschappen. Aanvullende onderzoeksvragen worden door STOWA opgepakt.

De energie- en grondstoffenfabriek (EFGF)

De waterschappen werken al meer dan 15 jaar samen in de netwerkorganisatie "De Energie- en Grondstoffenfabriek (EFGF)". In het kader van de Energiefabrieken lopen er diverse studies op lab- en pilotschaal. Er wordt gekeken naar mogelijkheden om de in het rioolwater aanwezige grondstoffen terug te winnen, zodat die kunnen worden gebruikt als grondstof voor het maken van nieuwe producten. Of het nu gaat om nutriënten, cellulose, natuurlijke plasticvervangers (PHA2USE), Kaumera, biopolymeren, vetzuren of CO₂: we willen het allemaal uit ons afvalwater halen en nuttig toepassen. Waterschappen hebben voor een aantal kansrijke stoffen de inzet

gebundeld in zogenoemde koplopergroepen om de terugwinning en het vermarkten van deze grondstoffen te versnellen.

Klimaatadaptatie

In 2022 is er een verkenning van de Ultieme waterfabriek met circa 20 partners uitgevoerd. In 2023 is overeenstemming bereikt over het vervolg met een gemeenschappelijke demonstratie van een installatie waar op basis van effluent, drinkwater(kwaliteit) wordt gemaakt (Nieuwater in Emmen). Het project de Ultieme Waterfabriek heeft een doorlooptijd van 4 jaar (tot en met 2026) en heeft een financiële omvang van ruim 4 miljoen euro. STOWA vervult o.a. de kassiersrol.

Waterkwaliteit

Vergaande zuiveringstechnieken

De zorg voor een goede oppervlaktewaterkwaliteit is één van de kerntaken van de waterschappen. In het oppervlaktewater worden vele microverontreinigingen (waaronder medicijnresten, PFAS en organische) microverontreinigingen) aangetroffen. Omvang, ernst, effecten en eventuele maatregelen worden steeds duidelijker. Bronbeleid is uiteraard lijdend.

Om te kunnen voldoen aan de Kaderrichtlijn Water worden de nodige maatregelen voorzien op het gebied van vergaande nutriëntenverwijdering op rioolwaterzuiveringsinstallaties. Daarbij komt dat de nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater aanvullende vergaande zuiveringstechnologieën voor zowel microverontreinigingen als nutriënten vraagt. In de periode tot 2045 worden rwzi's groter dan 150.000 i.e. voorzien van een aanvullende zuivering voor microverontreinigingen met een rendement van 80% voor een groep indicatorstoffen. Voor de kleinere rwzi's (tussen de 10.000 i.e. en 100.000 i.e.) in kwetsbare situaties worden in dezelfde periode eveneens aanvullende eisen met betrekking tot microverontreinigingen gesteld. Voor de verwijdering van nutriënten worden aanvullende eisen gesteld. De implementatie van de richtlijn vraagt de komende jaren extra inspanning van waterbeheerders en STOWA in het kader van optimalisatie van huidige systemen en de ontwikkeling en implementatie van innovatieve technologieën.

Weerbaarheid

Uppwater

Het ministerie van I&W heeft het subsidieprogramma UPPWATER gelanceerd. UPPWATER zorgt voor versterking van het onderzoeks- en innovatie ecosysteem. Met onderzoek, ontwikkeling, demonstraties van innovaties en het naar de markt brengen van de technologie. Deze alomvattende aanpak versterkt de koploperpositie van de Nederlandse watertechnologiesector in de nationale en globale watertransitie. Eén van de vier inhoudelijke programma's betreft "pilots en testen". STOWA en KWR coördineren gezamenlijk deze programmalijn. Met het UPPWATER-programma kunnen innovaties eerder in de praktijk toegepast worden.

Wet- en regelgeving

Samen met Aquamineralen en de EFGF werkt STOWA samen aan de ontwikkeling van product-markt ketens inclusief analyses ten behoeve van einde afvalstatus.

Optimalisatie van assets

Diverse onderzoeken dragen bij aan het potentieel verlengen van de levensduur van de assets. Door betrouwbaardere simulatiemodellen van actief slibsystemen, kan met meer zekerheid worden bepaald, wat er met de bestaande assets mogelijk is. Daarmee kan wellicht de vereiste

effluentkwaliteit worden gehaald zonder bijvoorbeeld een nageschakeld nutriëntenfilter of pas in een later stadium gerealiseerd. Ook kan deze wellicht kleiner worden gebouwd. Hiermee wordt niet alleen op kosten bespaard, maar ook een bijdrage geleverd aan duurzaamheid (minder energie en chemicaliën) en circulariteit (minder materialen).

Onderzoek naar de toepassing van specifieke technologie. Bijvoorbeeld de Membrane Aerated Biofilm Reactor die wordt ingezet kan worden als retrofit om de capaciteit van bestaande zuiveringen uit te breiden zonder ingrijpende verbouwingen.

Doorwerking van kennis werkveld afvalwatersystemen

De opgedane kennis wordt zo veel mogelijk vastgelegd in rapporten, modellen, artikelen etc. Kennisdeling vindt plaats in onder andere symposia en webinars. Medewerkers van waterschappen gaan met elkaar aan de slag in de diverse Communities of Practices (CoP's). Binnen het werkveld Afvalwater zijn de volgende CoP's actief:

- Effluentkwaliteit. In deze CoP zijn de CoP Microverontreinigingen en nutriënten samengevoegd.
- COP lachgas.
- COP PFAS maatregelen wordt in 2026 opgericht.

Budget

Middelen in 2026 voor Werkveld Afvalwatersystemen	1.719 k€
---	----------

Aanvullende bijdrage vanuit diverse waterschappen bedraagt mogelijk in 2026 ca. 1.820 k€

5.3 Werkveld Waterketen/stedelijk water

Doel: Het ontwikkelen van kennis en instrumenten om de waterschapsaspecten van de afvalwaterketen en het stedelijk waterbeheer robuust, effectief en efficiënt te ontwerpen, beheren en bedrijven. Zo ondersteunen wij de waterschappen om waterkwaliteit en RWZI te optimaliseren, wateroverlast en droogte te verminderen en grip op de daarvoor benodigde infrastructuur te krijgen.

Het werkveld Waterketen/stedelijk water omvat de afvalwaterketen voor zover van belang voor de waterschapstaken. De RWZI valt onder het STOWA werkveld afvalwatersystemen (hst 5.2)

De onderwerpen die in dit werkveld aan de orde komen zijn: herkomst en routes van water en stoffen, de routes naar de RWZI of (bijvoorbeeld via hemelwater) directer naar het watersysteem. De infrastructuur die daarvoor in beheer is bij de waterschappen vormt hierbij een belangrijk aandachtspunt. Als laatste omvat dit werkveld ook de kleinschaligere voorzieningen in het buitengebied en de projecten rond innovatieve inzameling en verwerking van afvalwater (nieuwe sanitatie).

Hemelwater speelt in dit werkveld een belangrijke rol. Snijvlak gemeenten en waterschap. Voldoende schoon hemelwater niet naar de RWZI is een vrij los geformuleerd uitgangspunt. De consequenties hiervan kunnen knelpunten en kennisvragen opleveren voor waterkwaliteits- en -kwantiteitsbeheer. Het aanleveren van

kennis voor een onderbouwing van een integrale aanpak van (afstromend) hemelwater in stedelijk gebied. Ook hier speelt de programmacommissie een belangrijke rol in de vraaggestuurde programmering van STOWA. De ambitie van de strategienota wordt vertaald in de begroting en een concrete kennis- en onderzoeksprogrammering voor de programmacommissie.

Dit programma komt in nauwe samenwerking met stichting RIONED tot stand.

Binnen de natuurlijke grenzen van de planeet (o.a. circulair, klimaatneutraal (incl. energie)).

Onder dit thema worden innovatieve concepten van inzameling en zuivering van afvalwater onderzocht. De inzameling onder vacuüm en de daaraan gekoppelde “zuivering van de toekomst” verwijdert, naast klassieke parameters, medicijnresten en andere microverontreinigingen, virussen en bacteriën tot op bijna drinkwaterkwaliteit. Afhankelijk van een Europese subsidie zal de eerder opgezette pilot-locatie in Sneek als springplank naar andere locaties gaan dienen. Daarnaast is een koplopersgroep gestart om de circulaire afvalwaterketen (breder dan de RWZI) een impuls te geven. Hiervan worden de eerste acties in 2026 verwacht.

In overleg met de UvW wordt nagegaan wat onze bijdrage aan het KCAO programma kan zijn.

Binnen dit thema vallen ook de onderzoeken naar kleinschalige zuiveringen in het buitengebied. In de [Saniwijzer](#) en de [Sanimonitor](#) worden gegevens over ontwerp respectievelijk functioneren gedeeld.

Maatschappelijk thema Klimaatadaptatie

Binnen het thema klimaatadaptatie zijn binnen dit werkveld projecten rond maatregelen en effecten van klimaatverandering en –adaptatie het sturende subthema.

De waterschappen hebben een grote verantwoordelijkheid rond klimaatadaptatie. In het stedelijk gebied is deze uitdaging anders dan in het buitengebied (terwijl de interactie tussen stad en ommeland onvermijdelijk is). STOWA ontwikkelt in 2026 en daarna praktisch toepasbare kennis en instrumenten. De focus in 2026 zal hierbij met name liggen op hemelwater in het stedelijk gebied. STOWA verbindt zich met DPRA, St RIONED en via de gezamenlijke commissie wateroverlast, met de andere STOWA werkvelden.

Weerbaarheid (en herstelvermogen) is hierbij een belangrijk nieuw aandachtspunt. Naast, of in aanvulling op, de waterveiligheidskennis, is juist ook de waterketen en het stedelijk water kwetsbaar voor natuurlijke of menselijke verstoringen.

STOWA participeert in het DROBE – NWA programma waarin watertekort in de stedelijke omgeving centraal staat (“Drought in the urban environment”).

Daarnaast participeren wij in het TKI programma “actief-grondwaterpeilbeheer”.

Eind 2025 –doorlopend 2026 zijn wij voornemens de onderstaande onderwerpen verder op te pakken:

- Stresstesten & modellering;
Hierbij ligt de focus op de verbinding tussen de lokale – stedelijke – stresstest en de stresstest voor het regionale watersysteem
- Handelingsperspectief droogte & watervraag in de stad;

Steden vergroenen en vragen extra water voor een prettige leefomgeving. Dit kan en zal een extra vraag voor de waterkwantiteitsbeheerder opleveren. Ook sommige technische voorzieningen die de steden aanleggen (bijv. DIT riolering) kunnen extra watervraag opleveren. In dit onderzoek wordt deze watervraag in beeld gebracht.

- Gevolgbeperking van (maatschappelijke) ontwrichting door wateroverlast en –tekort (weerbaarheid!)

De Sleutelfactoren voor Watersysteem in stedelijk gebied worden in 2026 afgerond. De implementatie en doorwerking zal intensief worden opgepakt. Deze sleutelfactoren vormen de basis voor een goede analyse en afweging van problemen, oorzaken en maatregelen ten gevolge van klimaatverandering, veranderende stedelijke omgeving en andere eisen aan infrastructuur en watersysteem.

Waterkwaliteit

Het thema “waterkwaliteit” omvat in dit werkveld het inzichtelijk maken van de bronnen en routes van stoffen naar het oppervlaktewater.

Medicijnresten, PFAS, ZZS, illegale lozingen etc. vormen een bedreiging voor de oppervlaktewaterkwaliteit en het functioneren van de RWZI (en daarmee ook de oppervlaktewaterkwaliteit). De bronnen en routes van stoffen kunnen sterk verschillen. Medicijnresten komen vooral via de riolering en de RWZI in het oppervlaktewater terecht. Bij bijvoorbeeld PFAS en microplastics speelt de RWZI een minder prominente rol. De kwaliteit en de routes van afstromend regenwater is daarbij van belang. In 2026 bouwen wij (deels samen met HWH en ODNL) onze grip op het influent verder uit met een aantal projecten;

- Tool ontwikkelen t.b.v. VTH te verbeteren en te focussen op de stoffen en bedrijven die de grootste overlast veroorzaken.
- AI toepassing om een finger print van influent te kunnen maken.
- alternatieve manieren van monitoring (sensorisch, passive sampling etc.).
- voortzetten van de COP en de projecten rond sturing van influent.

Binnen dit thema zijn bronnen en routes van stoffen in de waterketen het programma. STOWA faciliteert een vertegenwoordiging namens de waterschappen in de werkgroep “opkomende stoffen” van het ministerie van I&W. Na Covid hebben alle RWZI's een goede influentbemonstering. STOWA gaat, met een vertegenwoordiging uit de CWE, na hoe deze influentbemonstering door de waterschappen zelf kan worden ingezet. Hiermee wordt een beter fundament gelegd onder de zoektocht naar illegale lozingen en bijvoorbeeld pandemische paraatheid.

Uitvoeringskracht

Afvalwaterprognoses

Afvalwaterprognoses zijn onder meer van belang voor de planning van zuivering- en transportcapaciteit, het operationeel beheer en voor het inzicht in emissies, omvang van discrepantie en oorzaken van overlast. Prognoses zijn afvalwateraanbod-analyses waarmee we het theoretisch verwachte huidige en toekomstige afvalwateraanbod en het gemeten huidige afvalwateraanbod in beeld brengen. Dit betreft zowel de hoeveelheden (m³ per uur) als de vuillast (samenstelling, I.E., V.E. etc.) van het afvalwateraanbod. Prognoses geven steeds beter inzicht en helpen bij keuzes en investeringen in de waterketen. In dit vervolg wordt, langs de drie sporen data, rekenmethoden en tooling, samengewerkt aan:

1. Verbetering van de beschikbaarheid en kwaliteit van data (o.a. via automatische validatie), inclusief inzicht in de nauwkeurigheid en onzekerheid van data, voor een verbeterde kwaliteit van afvalwaterprognoses.
2. Beschrijving van rekenmethoden, bijvoorbeeld op basis van (regio-specifieke) kengetallen of voor berekeningen op basis van meetdata, inclusief uniformering van rekenmethoden voor standaardisatie van dataverwerking en -toepassing, uitwisseling met andere toepassingen en verbetering van eigen tools en ontwikkeling van landelijke tools.
3. Ontwikkeling van landelijke (online) tooling voor afvalwaterprognoses, gericht op o.a. activiteiten als: berekening normafvoer en geoptimaliseerd aanbod, afspraken maken met derden zoals afvalwaterakkoorden, en toetsing van het functioneren van eigen assets.

Dit programma is meerjarig en programmatisch met hWh opgezet en wordt in nauwe samenwerking uitgevoerd. Onder dit programma staat een stevige en uitgebreide COP van actieve en betrokken beheerders.

Professioneel afvalwatertransport (PAT)

In Nederland ligt ongeveer 16.000 kilometer aan afvalwaterpersleidingen, 100.000 km vrijvervalriool en 29.000 km drukriool. Via deze leidingen wordt afvalwater ingezameld en afgevoerd naar rioolwaterzuiveringen. Waterschappen beheren 8.000 kilometer persleidingen en enkele honderden kilometers vrijvervalriool met als functie transport. Gemeenten beheren de andere leidingen, die zowel een inzamelings- als transport-functie hebben. Verder hebben waterschappen 2.300 grote rioolgemalen onder hun hoede; gemeenten zijn verantwoordelijk voor 15.000 kleinere rioolgemalen en ruim 140.000 drukpompen. Bij elkaar vertegenwoordigt dit een vervangingswaarde van ruim 100 miljard euro (10-20% waterschappen; 80-90% gemeenten) en gaat er jaarlijks €3,5 miljard in om!

Het ondergrondse netwerk van pers- en vrijverval-leidingen met een transportfunctie is deels aangelegd in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw en toe aan vervanging. Op plekken waar de bodem gevoelig is voor zetting neemt het risico toe op verzakken en breken van leidingen. En er zijn meer uitdagingen op het gebied van afvalwatertransport, zoals een tekort aan personeel, de toenemende verstedelijking waardoor de ondergrond steeds voller raakt, de energietransitie, de gevolgen van klimaatverandering, digitalisering en de toenemende behoefte aan verantwoording door de overheid.

Gemeenten en waterschappen pakken het beheer van afvalwatertransport tot nu toe elk op hun eigen manier aan. Binnen dit programma worden onder andere de onderstaande projecten verder opgepakt;

- Leren van incidenten in het afvalwatertransport.
- Tracé-integriteit: waarborgen ongestoorde ligging leidingen.
- Centrale informatievoorziening en dashboards.
- Kennisontwikkeling inspectietechnieken en vervangingsbesluiten.
- Analysetools falen, risico's en functioneren transportsystemen.
- BZA: biologische zwavelzuuraantasting beton en asbestcement.
- Data op orde.
- Voldoende goed personeel.
- Handreikingen beheer, beleid en wetgeving.

Dit programma is meerjarig en programmatisch met hWh, st. RIONED en DELTARES opgezet en wordt in

nauwe samenwerking uitgevoerd. Onder dit programma staat een stevige en uitgebreide COP van actieve en betrokken beheerders.

Doorwerking van kennis waterketen / stedelijk water

Binnen het werkveld van de waterketen zijn diverse COP's actief zoals voor PAT, Afvalwaterprognoses, sturing in de afvalwaterketen, grip op indirecte lozingen en sensorisch meten. Daarnaast vullen bijvoorbeeld seminars, animaties en regiobijeenkomsten de klassieke vormen van rapportage aan.

Budget

Middelen in 2026 voor werkveld Waterketen en stedelijk water	1.448 k€
---	-----------------

Aanvullende van o.a. St. RIONED en diverse waterschappen bedragen in 2026 ca. 470 k€

5.4 Werkveld Watersysteem

Doel: STOWA ontwikkelt praktijkgerichte kennis voor waterbeheerders waarmee zij kunnen werken aan een klimaatbestendig watersysteem, binnen de grenzen van het natuurlijke systeem, met een goede ecologische kwaliteit, nu en in de toekomst.

KNMI-klimaatscenario's voor Nederland bevestigen en versterken de verwachtingen die er al waren: klimaatverandering zal voor ons land stevige consequenties hebben. Het wordt steeds warmer, hittegolven, zware regenbuien en langdurige droogte zullen vaker voorkomen. En de zeespiegel stijgt. Deze veranderingen hebben gevolgen voor onze leefomgeving, onze landbouw en natuur.

STOWA wil vanuit haar kennisrol de waterbeheerders ondersteunen met kennis om te komen tot klimaatadaptatie, binnen de grenzen van het natuurlijke systeem: water en bodem sturend.

STOWA wil vanuit haar kennisrol een bijdrage leveren aan gezond, schoon en levend water als een belangrijke voorwaarde voor een gezonde leefomgeving. Nederland staat, net als veel andere landen, voor een grote opgave als het gaat om de waterkwaliteit. Waterbeheerders stellen, samen met gebiedspartners, doelen op voor ecologisch gezond water dat ook voor diverse functies gebruikt kan worden. STOWA ontwikkelt kennis en instrumenten die de waterbeheerders bijstaan bij het doorgronden van het ecologisch functioneren van watersystemen om reële doelen en effectieve maatregelen te kunnen afleiden.

De kennis en instrumenten helpen de waterbeheerders bij het maken van goede keuzes voor eigen maatregelen en voor het helder maken van waar samenwerking met andere partijen belangrijk is. Deze uitdagingen staan steeds meer in het centrum van de maatschappelijke belangstelling. Klimaat en ecologie worden steeds meer sturend in het waterbeheer (en de maatschappij). Hierbij zijn uitdagingen te benoemen; deze verandering gaat niet van de ene op de andere dag. Voor het aangaan van deze uitdagingen is er behoefte aan kennis, over inhoudelijke onderwerpen, maar ook over bestuurlijke en juridische onderwerpen.

De vertaling in praktische handvatten is van belang, voor gebruik door specialisten en voor de communicatie met niet specialisten. STOWA wil meer inzetten op kennisdoorwerking en gedragsverandering vanwege de impact die het waterbeheer heeft op de leefomgeving.

Binnen de natuurlijke grenzen van de planeet blijven

Werken aan de energietransitie en circulariteit

Doel: kennis ontwikkelen om bij te dragen aan de energietransitie en circulair werken mogelijk te maken. Het gaat hierbij om de mogelijkheden voor Aquathermie, Zon op water en Slim Malen, maar ook om het benutten van grondstoffen als bagger en maaisel en effluent van de RWZI als bron voor zoetwater.

Energietransitie

Waterschappen hebben een vergunningverlenende rol om Aquathermie en Zon op water mogelijk te maken, binnen de randvoorwaarden voor de zorg voor een goede waterkwaliteit. STOWA vertaalt wetenschappelijke kennis van kennisinstituten als Deltares naar praktijkgerichte handreikingen. Afgelopen jaren zijn onderzoeken uitgevoerd naar de effecten van Aquathermie en Zon op water op het watersysteem. Deze nieuwe inzichten worden in 2026 'vertaald' naar een vernieuwde handreiking Aquathermie en een nieuwe handreiking Zon op water. In 2025 zijn kennisvragen rondom Slim Malen in beeld gebracht. In 2026 wordt gewerkt aan het praktisch uitvoerbaar maken van Slim Malen, en daarmee energie te besparen.

Circulair werken

In het watersysteembeheer komen bij het beheer en onderhoud diverse materialen vrij, die benut kunnen worden als grondstoffen. Het gaat hierbij om maaisel en bagger. STOWA onderzoekt hoe deze 'grondstoffen' gebruikt kunnen worden. Maaisel als grondstof voor de kweek van insecten, die op hun beurt dienen als proteïnebron voor pluimvee. Bagger om land op te hogen, toe te passen in dijken of als grondstof voor bijvoorbeeld bakstenen. STOWA heeft hiervoor samen met Deltares en de markt het instrument CicSed (circulair sediment) ontwikkeld. In 2026 wordt deze vernieuwd.

Effluent als nieuwe bron

Bij droogte wordt effluent steeds meer als bron voor zoetwater gezien. STOWA heeft een werkgroep ingesteld waarin zowel waterbeheerders, ministerie I&W, kennisinstituten (RIVM, KWR, Deltares, WENR) participeren. In deze werkgroep wordt gekeken wat er nodig is om effluent 'veilig' toe te passen. STOWA ondersteunt hierbij om vergunningverlening eenvoudiger te maken.

Leren uit het buitenland en frisse blikken:

In andere EU-landen, zoals Spanje, wordt effluent al langer toegepast. In 2026 wordt gekeken wat we hiervan kunnen leren.

Klimaatadaptatie

Doel: kennis ontwikkelen voor het omgaan met 'het weer en klimaat van de toekomst': extreem natte en droge situaties.

Het klimaat van de toekomst: scenario-analyses

Waterbeheerders willen onderzoeken hoe het watersysteem zich in de toekomst ontwikkelt. Daarvoor zijn modellen nodig. Onder de vlag van de STOWA is het Nederlands Hydrologisch Instrumentarium ontwikkeld (NHI). Het NHI is overgedragen aan hWh. Het is nu zaak om deze gereedschapskist door te ontwikkelen, toekomstbestendig te maken en te zorgen dat deze goed wordt gebruikt.

Voor de doorontwikkeling is het belangrijk om de kennisbehoefte van de waterschappen in beeld te hebben. STOWA zal hiervoor een tijdelijke Denktank instellen. Het Waterschapshuis zal hierin participeren, zodat zowel de vertegenwoordiger van hWh als STOWA in de Stuurgroep RLMI beter gevoed worden.

Een van de ontbrekende schakels in het NHI is waterkwaliteit. Ook de wensen hiervoor worden in 2026 in kaart gebracht. Het is belangrijk dat de instrumenten goed gebruikt worden, daarom is een plan van aanpak voor Goed Modelleren opgesteld. In 2026 wordt dit plan uitgevoerd. Modellen zijn afhankelijk van goede data. Een van de veelbelovende nieuwe data komt van satellieten. STOWA is samen met hWh deelnemer in het EU-programma PCP WISE, waarin de Europese-markt uitgedaagd wordt om met innovatieve toepassingen te komen.

Effecten op de leefomgeving: droger, natter, zouter

Doel: kennis ontwikkelen waarmee effecten van droogte, natte en zoutere situaties op de leefomgeving in beeld kunnen worden gebracht. Waterbeheerders kunnen hiermee afwegingen maken voor de inrichting van het watersysteem, waarbij water en bodem meer sturend wordt.

- Droger (Commissie Droogte)

Samen met de Commissie Droogte is het kennisprogramma DROOGTE ontwikkeld, waarin zo'n 12 kennisvragen zijn gedefinieerd. De tussenresultaten zijn 24 september 2025 gepresenteerd op het symposium 'Dorstlessers'. Een van de uitkomsten van het symposium is dat de resultaten veelbelovend zijn, maar er 'effort' gestoken kan worden in de implementatie van kennis. Dit sluit aan bij de Strategienota. In 2026 wordt gekeken welke activiteiten ondernomen kunnen worden. Ook nieuwe kennisbehoeften zijn in beeld gebracht.

- Zouter (Commissie Droogte)

In de Commissie Droogte is verzilting als onderwerp geagendeerd. Verzilting stond tot nu toe weinig op de STOWA agenda. Een plan van aanpak is samen met I&W, RWS en LVVN opgesteld om de belangrijkste kennisvragen aan te pakken: wat gebeurt er in de bodem, hoe zouttolerant zijn gewassen en wat zijn effecten op natuur/ de KRW. In 2025 is een start met het programma gemaakt. De looptijd is 4-5 jaar. Extra middelen voor de uitvoer van het onderzoek worden gezocht.

- Natter (Commissie Wateroverlast)

Samen met de Commissie Wateroverlast wordt gewerkt aan de kennis die nodig is om wateroverlast zo veel mogelijk te voorkomen en als dat niet mogelijk is te zoeken naar oplossingen in de ruimtelijke ordening (waterberging). Een belangrijk onderwerp is: meer integraal naar risico's kijken. Voor waterberging is een redeneerlijn ontwikkeld. In 2026 wordt deze geïmplementeerd. Waterschappen willen dat burgers, boeren en bedrijven zich voorbereiden op wateroverlast en weerbaarder worden. In 2026 wordt onderzocht welk gedrag gewenst is vanuit het waterbeheer en of daar bereidheid toe is.

- Veen en Waterbeheer (Commissie Veen)

Via de Unie van Waterschappen hebben waterschappen extra middelen beschikbaar gesteld voor de problematiek rondom Veen(weiden). Door STOWA is met de veenwaterschappen een kennisprogramma opgesteld. Het programma loopt door tot 2027. Gekeken wordt zowel naar juridische vragen, als technisch inhoudelijk. In 2026 worden vuistregels voor veenweiden opgesteld: wat betekenen maatregelen voor de watervraag, wateroverlast en waterkwaliteit? Dit ter ondersteuning van de beleidsafwegingen.

- Waterbeheer en erfgoed.

STOWA werkt samen met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Doelstelling van de samenwerking is om erfgoed onderdeel van de planvorming te laten zijn. Deze frisse blik: kijken naar de toekomst vanuit het verleden, leidt tot nieuwe inzichten rondom water en bodem sturend. De watertijdreeks wordt ontwikkeld in navolging van de watertijdreeks. In 2026 wordt met de Watertijdreis 'on tour' gegaan, met als doel de kennis door te laten werken in gebiedsplannen van de waterschappen.

Waterkwaliteit

Doel: Onderzoek in dit werkveld overstijgende thema beoogt waterbeheerders te helpen bij het behalen van de doelen die zij hebben op het vlak van waterkwaliteit en ecologie, door meer kennis over systeemfunctioneren, waaronder het effect van stoffen en meer inzicht in effecten van maatregelen en een goede monitoring. STOWA draagt aan bovenstaand doel bij met grotere en kleinere projecten, in samenwerking met vele partijen.

Ecologische watersysteemanalyse

Dit subthema helpt waterbeheerders bij het helder maken waarom de waterkwaliteit en ecologie 'is zoals die is', zodat reële doelen en effectieve maatregelen kunnen worden afgeleid. De technisch inhoudelijke kennis en methodieken voor het doorgronden van het ecologisch functioneren van watersystemen worden verbeterd ([ecologische sleutelfactoren](#)) en nieuw opgeleverd en uitgebreid ontsloten ([EBEO 2.0](#); meer kennis halen uit de metingen van de aanwezige planten en dieren). Bij beide projecten wordt intensief samengewerkt met natuurlijk waterschappen, Rijkswaterstaat, provincies, ministeries, terreinbeheerders en anderen. Bij EBEO 2.0 dragen sommige van deze partijen ook financieel bij. We richten ons ook op de bestuurlijke en juridische bottlenecks bij het behalen van KRW-doelen ([project KRW na 2027](#)): We halen lessen uit de juridische en bestuurlijke implementatie van de KRW en vertalen die lessen in aanbevelingen om het beter te doen na 2027. Hier gebruiken we ook frisse blikken vanuit kennis over gedrag om aandacht te hebben voor de menselijke kant van verandering. We zoeken ook de samenhang met natuurdoelen en natuurbeheerders op in meerdere projecten, omdat de natuur zich niet houdt aan de wettelijke grenzen die bedacht zijn (KRW, Natura2000). Dit project wordt bekostigd door een subsidie van het ministerie van LNV. Het thema klimaatverandering en effecten op de ecologie en ecologische doelen geeft ook aanleiding tot nieuw onderzoek.

Effecten van chemische stoffen

De (onder coördinatie van STOWA ontwikkelde) methodiek van de [Ecologische sleutelfactor Toxiciteit](#) is uniek en zeer waardevol naast de toetsing op normen van chemische stoffen. Deze methodiek kijkt naar de toxische druk van het mengsel aan stoffen dat aanwezig is in het water (veel meer stoffen dan waar normen voor zijn). Een zeer belangrijke drukfactor voor de ecologie; in 40% van de Nederlandse wateren wordt de ecologie belemmerd door de stoffen in het water. We zijn heel actief bezig de ontwikkelde methodiek te ontsluiten door samen te oefenen en ervaringen uit te wisselen in een Community of practice en we verbeteren de methodiek. Dit laatste doen we onder andere met behulp van AI, om veel meer stoffen mee te kunnen nemen in het bepalen van de mengseltoxiciteit. Dit zal in 2026 worden uitgebreid met een verbetering van de methodiek voor effectgerichte analyses ([bioassays](#)).

Monitoring en maatregel effectonderzoek

Wat moeten we meten om te weten hoe het ecologisch watersysteem werkt en hoe doen we dat? We kijken onder andere naar een nieuwe manier om continu fosfor en medicijnen (eerst diclofenac) te kunnen meten in het water. We kijken ook naar effecten van maatregelen. Reageert het watersysteem zoals we dachten? We kijken hierbij ook naar de effecten van rivierkreeften en of er maatregelen zinvol zijn om de effecten te verkleinen. Recent is het [Toetsingskader waterkwaliteit voor regionale wateren](#), om vergunningsplichtige activiteiten te toetsen aan de KRW, opgeleverd. We zijn actief bezig met kennisverspreiding, samen leren door toepassing en kennisverankering van deze werkwijze. We brengen kennis bij elkaar over het beheer en onderhoud van natuurvriendelijke oevers en methoden om plastics in het milieu te monitoren en verwijderen. Verder zullen we bijdragen aan onderzoek naar effecten van werkwijzen die onder de gedragscode voor beheer en onderhoud vallen.

Weerbaarheid

Door te kijken naar effluent als nieuwe bron voor zoetwater, kunnen waterbeheerders helpen om weerbaarder te worden tegen zoetwatertekort.

Door Aquathermie en Zon op water mogelijk te maken, kunnen waterbeheerders bijdragen aan minder

afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en daarmee weerbaarheid (omdat Aquathermie en Zon op water in principe oneindige bronnen zijn).

Er zal inzicht worden ontwikkeld wat 72uur zonder elektriciteit betekent voor onze gemalen en polders.

Doorwerking van kennis werkveld watersysteem

Bij elk project vormt de doorwerking van de kennis een rode lijn die bepalend is voor de uitvoering. De vorm van het product kan heel divers zijn, denk aan een rapport, een webpagina, tool en Deltafact. Om te zorgen dat de gebruikers weten van de producten worden filmpjes gemaakt, webinars en bijeenkomsten georganiseerd en natuurlijk wordt dit gedeeld via STOWA communicatiekanalen en daarbuiten.

Er zijn ook communities of practice (CoP's), soms korter lopend, soms lang, over bepaalde onderwerpen die vragen om actieve uitwisseling en om samen aan de slag gaan. Langlopende platforms zijn het Nederlands Platform Waterschapsecologen, het Platform ecologisch herstel meren en sloten en het Platform Beek- en rivierherstel. Kortere lopende CoP's zijn bijvoorbeeld de CoP's Waterkwaliteit en klimaat en de CoP Monitoring biodiversiteit. STOWA vervult bij deze CoP's vaak een secretarisrol; in het begin vaak een wat meer uitgebreide rol. Altijd wordt gestreefd naar een actieve rol van de deelnemers, waarbij STOWA steeds meer naar de achtergrond kan in de organisatie. Deze CoP's zijn plekken waar waterbeheerders, adviseurs en kennispartijen actief in gesprek gaan en samen gaan oefenen met de toepassing van kennis en tools.

Budget

Middelen in 2026 voor werkveld Watersystemen:	3.276 k€
--	-----------------

Aanvullende ingeschatte bijdragen: 4.400 k€

5.5 Werkveld Waterkeren

Doel: Zorgen dat de waterkeringbeheerders in Nederland de juiste kennis krijgen aangereikt om onze dijken onder de veranderende omstandigheden continu optimaal te beheren, te onderhouden en waar nodig te versterken.

Waterveiligheid gaat over het beschermen van Nederland tegen overstromingen door middel van waterkeringen, waterbeheer en crisisbeheersing, met als doel een bescherming voor iedereen achter de dijken en duinen te garanderen. STOWA ontwikkelt kennis voor de waterkeringbeheerder in de gehele beheercyclus: van beoordelingsinstrumentarium voor regionale keringen, Zorgplicht primaire keringen, inspectie en monitoring, assetmanagement en crisismanagement. In het STOWA programma waterveiligheid worden in 2026 een aantal accenten gelegd op specifieke thema's, welke hieronder nader zijn toegelicht. Daarnaast continueren we 2 meerjaren-deelprogramma's PIW; Professionaliseren Instandhouden waterkeringen, samen met Rijkswaterstaat en ORK; Ontwikkelprogramma Regionale Keringen samen met UVW & IPO.

Het programma waterveiligheid ondersteunt onderzoeksprojecten van diverse universiteiten en hogescholen. Hierbij wordt nadrukkelijk aan de onderzoekers gevraagd de nieuwe kennis uit te dragen aan de waterkeringbeheerder op diverse door STOWA georganiseerde symposia of webinars. Ook in 2026 zullen naar verwachting nieuwe projecten gaan starten (NWO- of KIA-subsidie).

Een onderliggende vraag bij alle projecten is de wijze waarop waterschappen het werk georganiseerd moeten

krijgen. De inzet van personeel tijdens een weken aanhoudend hoogwater (beverpatrouilles), samenwerken met defensie en het Rode Kruis (Ready-to-help) tijdens grootschalige inzet bij een watercrisis of juist het verminderen van de administratieve werklast rondom gegevensbeheer; allemaal vragen ze een optimalere inzet van personeel. Hierbij zijn (technische) innovaties onontbeerlijk en zal STOWA deze blijven onderzoeken (pilots) en ook bijvoorbeeld zorgen voor de juiste trainingen en cursusmateriaal.

De belangrijkste onderwerpen binnen waterveiligheid in 2026 zijn:

Binnen de natuurlijke grenzen van de planeet blijven

Dynamisch kustbeheer

Om binnen de natuurlijke grenzen van de planeet te blijven, wordt er binnen waterveiligheid gekeken naar op natuurlijke processen gebaseerde oplossingen (Nature-Based Solutions). Eén van die oplossingen is dynamisch kustbeheer. Deze vorm van kustbeheer laat strand en duinen vrij stuiven, waarbij intensief wordt gemonitord of en in welke mate ons kustfundament meegroeit met de zeespiegelstijging. Ook al laat je de wind het werk doen, als duinbeheerder zul je regelmatig moeten ingrijpen om aan alle waterveiligheids- en natuurdoelen te kunnen blijven voldoen. Binnen dit thema worden deze onderzoeken gefinancierd en de kennis uitgedragen in bijvoorbeeld het 2-daags symposium dynamisch kustbeheer. [Meer informatie.](#)

(Harde) bekledingen

Vanuit STOWA werken we nauw samen met het Kennis voor Keringen programma van Rijkswaterstaat in studies naar het gebruik en beheer van harde dijkbekledingen zoals onderzoek naar klimaatneutraal en circulair asfalt. [Meer informatie.](#)

Het concept Meegroeidijk sluit aan bij de toegenomen belangstelling voor het toepassing van gebiedseigen materiaal bij dijkverbeteringen, bij het vermindering van de uitstoot van broeikasgassen (verkeersbewegingen en slibrijping) en het circulair gebruik van materialen. [Meer informatie.](#)

Waterstaaterfgoed

In de zoektocht naar meer circulaire en meer klimaat neutrale oplossingen kunnen we mogelijk leren van het verleden. Waterstaaterfgoed legt een verbinding tussen het heden en het verleden. Door erfgoed een goede plek te geven in bijvoorbeeld dijkversterkingsprojecten, kan het de kwaliteit van de het project verbeteren en een positieve impuls zijn in het omgevingsmanagement. En mogelijk is het zinvol om technieken uit het verleden meer toe te passen, die mogelijk minder belastend zijn voor onze planeet.

Klimaatadaptatie

Bloemrijke dijken

Door klimaatverandering is het te verwachten dat onze dijken, zowel de vegetatie die erop groeit als de bodem waarin deze groeit, gaat veranderen. De mate waarin en de noodzakelijke aanpassingswijze van het dijkbeheer is nog onbekend. Wat kunnen we er toch over zeggen en meegeven aan de dijkbeheerder? We werken samen met diverse waterschappen en de Radboud Universiteit in het onderzoeksproject “Future Dikes” waarin bovenstaande vragen en meer aan bod komen. [Meer informatie.](#)

In internationaal verband wordt er ook onderzoek gedaan aan klimaat adaptieve dijken binnen het Interreg-NWE project Bonsai (STOWA is lead-partner). Hier worden op proeflocaties in verschillende klimaatzones, van Noord-Frankrijk tot Zuid-Zweden vergelijkbare onderzoeken gedaan naar dijkvegetatie, erosie en biodiversiteit. [Meer informatie.](#)

Waterkwaliteit

In het werkveld waterkeren vinden geen projecten plaats rondom waterkwaliteit.

Weerbaarheid

De meeste projecten en deelprogramma's van het werkveld waterveiligheid vallen onder het thema weerbaarheid.

Deelprogramma's ORK5 en PIW4

De STOWA-budgetten en de bijdragen van derden voor ORK (regionaal) en PIW (primaire) blijven onveranderd t.o.v. 2025, evenals de extra aanvulling op onderzoek naar harde bekledingen bij primaire keringen. In ORK ligt de nadruk op de uitwerking van de overstromingskansbenadering in leidraden. In PIW zal de nadruk komen te liggen op de Zorgplicht en de relatie tussen een goede grasbekleding en de bodem. Meer informatie [ORK](#) en [PIW](#).

Graverij

De bever neemt sterk toe in Nederland. Dat is mooi voor de biodiversiteit, maar minder prettig voor onze dijken, waarin ijverig wordt gegraven. De afgelopen jaren is veel kennis opgedaan met detectiemethoden en preventieve maatregelen. De oplossing voor met name de gravende bever in onze dijken is nog niet gevonden. We blijven onderzoek doen naar de beste techniek die kan worden ingezet als een extra dijkwachter die het gegraven van de bever en de das in de gaten kan houden. We werken hierin nauw samen met Rijkswaterstaat, ProRail, UvW, IPO en de Zoogdiervereniging in het Kenniscentrum Bever. [Meer informatie](#).

STOWA heeft ook inhoudelijke bijdrage geleverd aan de landelijke beveraankpak. Dat krijgt nu een vervolg door het opstellen van een landelijk monitoringsplan, waarvan STOWA de trekker is. Hierin zal veel worden samengewerkt met alle infrabeheerders van Nederland en alle organisaties die betrokken zijn bij de monitoring van de bever.

Crisismanagement

Crisismanagement is een opkomend thema, zeker gezien de ervaringen met overstromingen uit het buitenland. Afgelopen jaar is er veel aandacht geweest voor de mobiele kering, als alternatief voor de zandzak. Dat werk wordt voortgezet. [Meer informatie](#).

Daarnaast zal komend jaar de focus meer komen te liggen op weerbaarheid en wat dat voor waterkeringbeheer betekent. We kijken naar de natuurlijke dreiging van wateroverlast en bijvoorbeeld het operationeel houden van de crisisorganisatie voor 72 uur, of langer. In internationaal verband wordt er op dit onderwerp nauw samengewerkt en geoefend in het Interreg-NWE project FlashFloodBreaker (STOWA project partner). [Meer informatie](#).

Thema assetmanagement en gegevensbeheer (digitalisering)

Vanuit het platform waterkeringbeheer gaan we gezamenlijk inzetten op het verbeteren van de data- en informatievoorziening van keringen. Dit is een belangrijke schakel in zowel de zorgplicht voor de primaire keringen als voor assetmanagement. De evaluatie van de handreiking risicogestuurd beheer en onderhoud is afgerond en het komend jaar gaan we de aanbevelingen opvolgen. [Meer informatie](#).

Gegevens- en informatiebeheer zal extra aandacht krijgen. Met beter gegevensbeheer kan je betere onderbouwde besluiten nemen. Gegevenskwaliteit, gegevensoverdracht tussen verschillende processen en afdelingen binnen een waterschap en standaardisatie kunnen ervoor zorgen dat de juiste informatie op de juiste plek toegankelijk wordt gemaakt.

Kennisdoorwerking

Kennis ontwikkelen en (internationaal) vergaren is één; kennis laten landen bij de waterschappen is minstens net zo belangrijk. Kennisdoorwerking gaat ook bij waterveiligheid komend jaar extra aandacht krijgen. We organiseren projectevaluaties van afgeronde projecten om te achterhalen of en hoe onze nieuwe kennis wordt toegepast. Bij enkele projecten gaan we nadrukkelijk de implementatie van de nieuwe kennis meenemen in de projectuitvraag. Daar waar nodig en gewenst zullen handreikingen en leidraden worden aangepast om beter aan te sluiten bij de ervaringen in de praktijk.

Vanuit het programma waterkeren worden diverse andere netwerken ondersteund door bijvoorbeeld de inhuur van een secretaris of het hosten van een website. Denk hierbij aan de netwerken Kennis en Kunde Platform KKP, ELW Expertisenetwerk Leidingen in Waterstaatswerken, website dynamisch kustbeheer, website Kring of Coastal Engineers, website International Bever Hub, netwerk Dijkmonitoring, website WIKI-noodmaatregelen en Advies Overleg Informatie Management WaterVeiligheid AOIMWV. Het platform waterkeringbeheer is één van de vele kennisplatforms rondom keringen die door het programma waterkeren wordt ondersteund. Vanuit deze kennisplatforms wordt de kennisagenda van waterveiligheid gevoed. [Meer informatie](#).

Budget

middelen in 2026 voor werkveld Waterkeren:	1.853 k€
---	-----------------

Aanvullende bijdragen: 2.135 k€ (waarvan 1.055 k€ voor het Adviesteam DijkOntwerp (ADO)).

5.6 Flexibel budget

Het flexibele budget is een reservering binnen het jaar om in te springen op onderwerpen die wel aandacht behoeven maar nog niet voorzien waren in de begroting.

Beschikbaar in 2026: 587K€.

6 Toelichting inkomsten 2026

STOWA-onderzoek wordt gefinancierd uit de structurele bijdragen van waterschappen, het IPO namens de provincies en daarnaast incidentele aanvullende bijdragen vanuit deelnemers, Rijkswaterstaat en andere partners. Elk jaar worden de structurele bijdragen uit het voorgaande jaar verhoogd met het inflatiecijfer over het voorgaande jaar zoals dat ten tijde van het opstellen van de begroting voor het lopende jaar wordt voorspeld. Voor 2024 is dit inflatiecijfer bepaald op 5%.

Met de strategienota ‘Koers 2009-2013’ is een jaarlijkse verhoging van 1% van de bijdrage van de waterschappen en provincies geïntroduceerd om invulling te kunnen geven aan de gezamenlijke ambitie van de waterbeheerders op het gebied van kennis en innovatie. Deze 1% wordt aangeduid als de ‘ambitieverhoging’. Nog steeds zijn de onderzoeksvragen voor STOWA groter dan vanuit het structurele budget kan worden gefinancierd.

De bijdragen vanuit de waterschappen en het IPO moeten voor STOWA het benodigde structurele basisbudget financieren. Elk jaar wordt de structurele bijdrage dus bepaald door de bijdrage van het voorafgaande jaar te verhogen met het inflatiecijfer en de ambitieverhoging. Door deze werkwijze ontstaat voor de structurele bijdragen van de deelnemers een voorspelbare reeks waarmee in hun begroting rekening kan worden gehouden.

6.1 Structurele bijdrage waterschappen

	Resultaat 2024	Begroting 2025	Verwachte realisatie 2025	Begroting 2026
Structurele bijdragen waterschappen	K€ 10.161	K€ 10.566	K€ 10.566	K€ 10.988

Medio 2004 is door het bestuur van STOWA mede op basis van een breed gedragen advies uit de achterban besloten de financieringsstructuur voor de structurele bijdragen van de waterschappen te wijzigen. Bij die nieuwe financieringsstructuur is aansluiting gezocht bij de uitkomsten van het in 2004 afgeronde Interdepartementale Beleidsoverleg over de financiering van het waterbeheer en is besloten tot een bijdrage gebaseerd op de kosten voor het waterketendeel en het watersysteem deel. De relatieve verdeling tussen beide componenten is gebaseerd op de gegevens anno 2008. De waterketenbijdrage is gebaseerd op het aantal vervuilingseenheden in een beheersgebied van de waterschappen en de belastinginkomsten waterbeheersing en waterkeringen van de waterschappen d.d. 2008.

6.2 Structurele bijdrage provincies

	Resultaat 2024	Begroting 2025	Verwachte realisatie 2025	Begroting 2026
Structurele bijdrage provincies	K€ 250	K€ 260	K€ 260	K€ 270

De structurele bijdrage van de provincies lopen sinds 2003 via het Interprovinciaal Overleg (IPO). Het betreft een algemene bijdrage die niet is gekoppeld aan taakvelden en/of project.

6.3 Overige ontvangsten

	Resultaat 2024	Begroting 2025	Verwachte realisatie 2025	Begroting 2026
Overige ontvangsten	K€ 628	K€ 200	K€ 250	K€ 200

Deze post betreft de verwachte renteopbrengsten van uitstaande bedragen op de bankrekening. Door het grillige karakter en wisselende saldi wordt deze post voorzichtig ingeschat.

6.4 Aanvullende bijdragen

	Resultaat 2024	Begroting 2025	Verwachte realisatie 2025	Begroting 2026
Incidentele aanvullende bijdragen (inschatting)	K€ 15.425	K€ 11.733	K€ 10.130	K€ 8.825

Sommige projecten zit sturing op vanuit werkvelden. Deze zijn genoemd in de werkvelden (hoofdstuk ...). Hier benoemen we de projecten die geheel worden gefinancierd door derden en waar we geen sturing op hebben. Reden om deze projecten/programma's te doen: er komt kennis uit naar voren waar we het belang zien voor de sector. Kennisdisseminatie via STOWA.

Het werk van STOWA wordt naast de structurele bijdragen van waterschappen en het IPO namens de provincies incidenteel en aanvullend gefinancierd door de deelnemende waterschappen, provincies, Rijkswaterstaat, drinkwaterbedrijven en andere partners. Deze incidentele bijdragen van deze partners zijn overigens voor het overgrote deel afkomstig van overheden of daaraan gelieerde organisaties. Voorbeelden hiervan zijn de bijdrage van het IPO aan het programma ontwikkelprogramma Regionale keringen (ORK) en van Rijkswaterstaat aan het programma Professionalisering en Instandhouding Waterkeringen (PIW) binnen het thema Waterveiligheid.

7 Overige toelichtingen

7.1 Risico-mitigatie en reserveringen voor (aangegane) verplichtingen

In het bestuur is een stuk aan de orde geweest over risico's en de wijze waarop STOWA deze mitigeert.

In de reserves worden de volgende reserveringen onderscheiden. Op voorhand van de accountant heeft het bestuur eerder aangegeven dat dit reële reserves zijn van reële omvang.

- **Reserve vervangingsinvesteringen** hierin wordt werkkapitaal aangehouden om eventueel te kunnen voorzien in de vervanging van materiële zaken benodigd voor de uitvoering van het bureau. Deze is met ingang van de begroting 2025 vastgesteld op 280K€; Na verhuizing is dit nu getaxeerd op 345K€.
- **Risicoreserve personeelszaken** voor dekking van onverwachte kosten in de personele sfeer. Voor de risicoreserve-personeel is besloten 40% van de jaarlijkse brutoloonkosten als risicoreserve aan te houden, wat ultimo 2024 neerkomt op een bedrag van circa k€ 370. In 2025 zal deze post oplopen naar ca. 415 K€;
- **Reserve lopende verplichtingen/vastgezette budgetten** als dekking van aangegane lopende verplichtingen. Uitgangspunt daarbij is dat deze reserve in balans blijft met alle verplichtingen. Nieuwe verplichtingen worden alleen aangegaan als daarvoor in deze reserve, dan wel de lopende exploitatiedekking bestaat.
- **Restreserve** Dit deel van de reserves betreft de opsomming van de positieve en negatieve exploitatiesaldi van de afgelopen jaren. Dit geld is vrij van bestemming.
- **Weerstandsreserve** Deze wordt bepaald op een dekking van de kosten van 3 maanden bureaunkosten. Dat komt neer op een aan te houden reserve van 500K€.